

ACC. N.R M. 4 5 6

Utdrag.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Följande uppteckningar av Folkminnen äro
sommaren 1926 gjorda i N o r r a F r o s t a huvudsakligen
inom N o r r a R ö r u m s socken, men även något söder och norr
därrom.

Upplysningarna äro gjorda på dialektfärgat
bygdemål utn anvendande av landsmålalfabetet. Dette är för hög-
lärt och för svårt att röra sig med, då uppteckningarnas huvud-
vikt inte ligger i språket. Å andra sidan har jag icke ansett
det lämpligt att återgiva folkets tankar med riksspråkets svenska
enär många gånger innehållet då blir lidande. Folkets tankar
kläda sig lättast i folkets språk, och jag har därför valt en
medelväg i det jag i nära anslutning till det dialektala språket
likväl försökt skapa ett även för icke dialektkännara förståeligt
språk. Att alltid den ena stävan, att nogränt återgivande av
dialekten blir lidande på andra, att göra ett förståeligt språk,
kan tyvärr inte hjälpas.

Lund i sept. 26

Albert Nilsson

- Några av folktrons mytiska gestalter

Bäckahästen :

Nåra skoleglytte va en gång på väj frå skolan
å så kom di te en ma, å ude i ma,n gick en vit häst. Så fundera
di på att di skulle ria hästen, å pågarna hoppa opp den ene etter
den andre, å hästen ble allt längre å längre. Men så rå va de
va, skrek en å pågarna:" Kors, va de horsed ä långt!" Å då han
hörde de, slängde han genast alla pågarna i backen å sprng i ån.

(Nils Svensson N.Rörum 73 år)

Anm. Foto av

De va en gång en piga, som hade en fästeman, sagesmannen
som bruks komma te henne. Å,så en gång kom han dit å sto utanför Nils Svensson
köksdörren. För på den tien hade di alltid hal,dörra, å så finnes acc:476
brukte di bara öppna den översta. Han sto där å hängde pådörren 2
å så velle han att pigan skulle stå å styga,n genom håred. Å
när di så stått en lite grand,skrajte han te så faseligt, å så
sprang han ner mod ån. Han tyckte de va roligt å stå å driva
me pigan.

(Nils Svensson N.R. 73)

De va när di byggde broen där nere ve
Snälleröd så hade di ju hästa , te å köra sten med. Å när
di sen hade middagsfritt fick hästana gå lösa å beta längs
ån. Men när sen skjutskarlarna kom å skulle ta fatt dom
igen, gick där två, som va precis liadana, åå de va ingen
som kunne skilja dom åd. Karlen som skulle ha sin häst to,
den ene å körde me den te kväll. Men när de sen va slut
för dan, så skulle di vanna hästana i ån, men den ene
hästen ville inte dricka utan sto bara å riste på huvudet
får att få av "hoestolen" . Å när de sen to den å, ^{nom},
så sprang han i ån me desamma. Så de hade hat Bäckahästen
å kört me hela dan.

Nils Svensson N.R.73 år

Borte ve Snälleröd bodde en koppar slagare
å min far talte om att di vardä ude å slogs med Bäckahästen
varenda nått.

(Nils Persson N. Rörum 83 år)

Anm.
Foto av sages
manen
Nlis Persson
bifogas

Jag minns min mor talte om, när hon va ude å tjente.

För i tiden fanns de små brännries, å de va' ve' ett Sånt, som hon tjente å så va de en lidén dämm å en å precis oppte, å så va där en annan piga, som hette Bengta. Så var där såna där halvdörrar te köket, där dom va. Å bäst de va flö den överste opp me en faslig smäll, å så sto bäckamannen där å grina i öppningen. Å han brugte alltid springa där å driva me pigorna.

"Ä du nu här igen, ditt räliga troll" sa' Bengta, å så tog hon en skål me hett vatten å slängde alltihopa på 'nom. Sen ble där ett faseligt liv ude på gården. För de brände förstås. Å hela vägen ända ner te dammen va de ett rysligt oväsen, å se'n ble de liadant där.

Hon talte osse om att di hade en ko, som skulle kalva. Å de gick ju å vaka då som nu, å ibland gick di ud i mansed å titta ätter. Å en gång när hon kom ud låg kale'n på tilled å koen låg i sin bås å tugga. På den tien hade di såna där "bäreböra". Å dom la kalven på en så'n å skulle bära'n in i stuan. För då skulle alla kalva in i stuan så snart di va födda. Men di tyckte han va så tung, å när di kom ud på gården, måtte di sätta ner bären å vila. Å då - ett, två, tre - hoppa kalven opp å sprang iväj mot ån å hela tien grina han så förskräckligt. Han vände se om å grina hela vägen. De va "bäckamennen", som hade lurat dom Å så gjorde han se tung, för att di skulle bli tvungna att sätta ner bören.

(Odin Wendel, Holma 79 år)

När min far levde skulle han en gång gå upp på jällen (höskullen) å riva ner hö. Å när han titta opp genom jällehåded, så såg han ett får oppe bland höet. De va bäckamannen.

En gång hade han vat' nere i underhuset äter ägg, å när han kom och sku le gå ud igen mötte han en stor gammal gubbe precis i dörrahåled. Å han ble så rädd så han liasom liasom " hei ja te" å släppte alla äggen.

Förr hade di en hund här på gården, som alltid jaga bäckamannen. Alltid när han kom lös så bar de iväg neråt vången allt va han kunne springa å han drev hela tien å höll ett faserligt liv. Å så kunde de hända att bäst de va kom han tebaka å skreg ,som om han sädet i klämma å sprang in på gården. Dä va där nåt efter 'nom, men vi kunde alldrig se det. De va sånt oväsen på jällerna så di va tvungna å ha hunden bunden.

Christoffer Andersson, Stenstad, 72 år

ACC. N:R **M.** 4 5 6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
6

Näcken (nättren) spelå så att allting dansa å han
spela så att mäniskorna dansa ner i sjön te sist. När en la
sin fiol ve åen å fick näcken te att spela på den , så kunde
vem som helst spela på den sen, så allting dansa'.

(Nils Persson, N, Rörum, 83 år)

Se foto av Nils Persson, bildark.

Skane

ACC. N:R M. 4 5 6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6, 7.

De va en gång, då jag hade vat nere i Höör å jag
kom ve " potta broen": Rörum, så kom där en häst ud ifrån
brovalvet opp på väjen, å jag brydde me te en början inte
om , ed , för jag trodde de va en vanlig häst. Han sprang
ve si ' an om min häst hela tiden, å jag hade nästan tänkt
ge honom en småll me snärten. Men sä kom ja te å tänka på,
att de va kanske bäckahästen, å då börja jag köra fortare
och fortare, men han följde me hela tien ända jag kom te
"Jge sköv". Där sprang den oppåd sköven å de gnistra å de
ljuste å hästskorna, ja så faseligt, så de kunde då inte va
nåt vanligt " ög".

(Josef Wennerholm, Holma. 63 år)

Bäckahästen, ja han har då hitt på många nyss me mej, på den tien jag va ude å tjänte. Jag hade nyss gått å läst å va nere på en gård i Färingtofte, som hette Månstorp.

En gång när vi gick å vänte på att en ko skulle kalva, så byttes mannen på gården å jad te å vaka på natten. Å jag skulle va oppe vē tol'tien. Så en gång skulle jag gå ud å se etter koen å de va rent mörkt på gården. Å när jag kom ud, så hörde jag hur de råma å röda så faseligt frā mansed. Å då sprant ja in igen å fick husbonden mä mej ud. "Nu ska säkert koen kalva" sa jag. Så gick vi ud me lykta å när vi kom ud så lå koen där å tugga precis, som om ingenting hade hänt. De va ingenting annat än bäckamannen, som hade vat framme igen.

Ve jul brukte vi alltid "byga". Å då skulle tvätten bygas en hel natt alltid. Husmor å jag skulle bytas te a va' oppe. Så sa hon te me. Ja, va du nu oppe, så sa' hon, å bär ing tre gryder me vann, så räcker de, å klockan halv tolv kan du komma å väcka mej, så ska jag byta me dej. "Nu går jag å lägger mej". Sen gick hon å la se, å ja'börja å bära vann. Vi hämte vann från en bäck, som lå helt nedanför gården. Å när ja'hade burit in alltihopa å skulle gå ätter di två sista spanna'na, så to jag först i den ene, å sen to' jag me den andre å skulle ta'vann i denn i den åsse. Men när

jag titta i spannen, så lå där ett lamm i den, å den
va så tung, så jag kunde inte lytta den.

Å jag lo' spannen stå å sprang oppå kalla på husmoran.
" Ja de gjorde ingenting att du väckte me litt för snart. Nu
ska ja gå mä ner å se. De å säkert bäckamannen, som ä framme
igen." Å när vi kom ner, så va spannen vält å vanned va ude
å där va ingenting som syntes.

Ja de ä då sanning de, att i början va' jag så rädd
för den rälie bäckamannen, å så till som han skrämdé me! Men
senbrydde jag me liasom inte nåd vi'are om'en.

Di hade två hästa där på gården, men
så hade di en följa(ungsto), som drängen inte kunne ta, var
di än va; utan ja måtte alltid följa me å ta'na. Så hade jag
alltid en bit brö, som jag locka henne te me mä. En kväll
när de skulle köra te marknads dan ätter sa' husbanden: Nu
kan ni släppa hästana i ager vången i kväll, så blir de lätt
å hitta dom i morron.. Å på morronen, när vi skulle ledä opp
dom, kunne vi inte se några hästar." Undra om di imte går
där bag stenrösed," sa jag. Så va' där ett stort stenröspå
den ene agern. Å jag gick bort där, å där gick " följan".
Å jag gick fram å skulle ta ' na i manen, så va där ingen
följa." Å jag titta runt omkring men jag kunde inte se nåt.
Men så rätt som de va så hörde ja' bag en backe hur en häst

ACC. N:R **M.** 4 5 6

slo ännen i väred å trumpetet å sprant ju så
faselit så . Hela tien bara slo den ännen i väred å sprang
skrajte(skrattade) så faseli't så. Å drengen han grina å sa:
" Ja nu har allt bäckamannen dreved me de igen." Sen hitte vi
hästana, di gick å åt i lung å ro en bit därifrå!

Cecilia Wennberg, Holma, 80 år.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Bäckahästen, han grassera så faseligt oppe i Svenstorpas mölle förr i tien. Oppe på de gamle Nels-Ols slätten, där hade di en hund, som hette "Donna", den va han ätter jämt. Annars för i tien brukte hundana å ha namn ätter va'nn å bækka å sånt där, för di sa, att då hade inte bäckahästen nå'n makt må dom. Di hette Vanda, Vando, Vanbæk å sånt där.

Oved Olsson, N. Rörum, 72 åz.

De va en gång en gammal gubbe, som gick förbi bastuan frmme vid Rörum sent en kväll. Han tyckte de så ut, som om de bröds oppe i badstuan och skrek uppåt: " Bryder du nu ditt To din gammle skit!" Men han fick en örfil, så han trilla ner i bäcken. De va nog bäckahästen, som va oppe i bastu'an.

(Nils Persson. N. Rörum 83 år)

Ä l v a s p e l .

Älvaspel, de kan en få höra iblan' på kvällarna. De ä så grant, så grant, så, men om en tar ett enda danssteg äfter spelet, blir en Tosi'.

De va två bröra borte i Kamp, som bodde ihop. Den ene hette Pål å den andre hette visst August. Så en kväll, när August hade lagt se, sa' Pål: " jag ska bara gå ud ett tag." Å han va ude länge, länge, å när han kom in igen , så s^an: "Du kan tro att ja' har hört ett sånt grant spel." "de va' så grant, så grant." Å på mononen va han tosi.

Sen kom han iväj på hospitaledå flere år ätteråt , när August lå' hemma i sin säng en natt, kände liasom en kall näve, som to fatt i hans å tryckte deh. Å på den tien hade de småklockor, som ringde klockeslaget, när en ville. Å August hade sin klocka te å ringa, när han kände ditta hera å hon ringde tolv. Sen kom de meddelande frå hospitaled, att Pål hade dött precis den natten klockan tolv.

(Nils Svensson, N. Rörum, 73 år)

ACC. N:R **M.** 4 5 6

Älvaspel, ja de ä bäckamannen som lät (låter)
höra se. De ä då så grannt, så grant, de spelad. Men en kan
aldri' komma'd nära riktigt för då töstnas de.

Cecilia Wennberg, Holma, 80 år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

ACC. N:R **M.** 4 5 6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Ja de va många som kunne spela de för i världen.

En gång när Nördala- Johannes va på ett ställe å spela så
slängde han bäst de va fiolen på bordet, å den spela säl.

Men så va de en som sprang bort å skar å strängarna.

(Elsa Linderoth, Skudderup, 75 år

Ja, de va många som kunne spela de för i världen. En gång när Nördala - Johannes va på ett ställe å spela, så slängde han bäst de va fiolen på bordet, å den spela säl. Men så va där en som sprant bort å skar å strängarna.

(Elas Linderoth, Skudderup.) 75 år

S k ö v s n u ' a n .

De va en backe oppe i sköv, som de kalla Backa- bjered, där va en som di kalla "Bjëra-kitta." Å den tros ja' då, att ja' säl har sett. De va en gång vi gick å plocka bär oppe i sköven. Å vi gick å gick å plocka. Så sa ja' te min söster, som va mæ; " Vi går bestämt runt om bjered, å vi ha säkert va't här förr." " Nä, då," sa min söster, " bara kom, vi går nock rätt." Å vi gick å gick, å, bäst som de va så såg ja de rälia trolled oppe i en ihålig bög. Där sto hon å kamma se å liasom luda se ud. Å hon hade så långt hår, så de räckte ända långt här ner (visar nedåt midjan). Men vi våga ju inte gå så nära, så vi kunde se' na riktigt. Vi töser brukte alltid kalla'na " Bäcka bjered kittा" å vi va ju så rädda för'na så.

(Cecilia Wennberg, 80 år, Holma.)

ACC. N:R **M.** 4 5 6

De va' en sōm de kalla Bosa - Mels, å en
gång , när de hade vat i möllan ble lassed så tungt, när han
kom litt ingan Potta - broen, så hästen tydde (orkade) knappast
dra' . Men bara han kom över broen, så gick de igen. De va
skövsnuan, som gjorde'd tungt före'n.

(Christoffer Andersson, Stenestad.
79 år.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

Skövsnuan, ja den hon förvilla folk, för de har ja då säl va'd mä om. De va en gång, när ja' va ude å plocka bär, å ja' ved då, att ja' känner så väl te varanda tua men rätt som de va, va ja' nere ve en gård, å ja' kunde då inte begripa va ja' var förän där kom folk. "Ja' förstår inte var ja' ä," sa ja' . Men mäniska, va å de mä de, du måtte ha blitt förvillad å skogsnuan," sa' dom. Å så va' ja' nere i Heringstorp, där ja' hade vat många hundra gånger förut.

(Johanna Kamps, Stenestad.)

Ja, de ä konstigt, men de har ja' säl va'd
mä om att ja' blè förvillad en gång. De va en gång ja' skulle
resa te Hälsningborg. Å ja' gick oppe i Heringstorpa sköv å ble
precis förvillad. Ja' gick å gick å kände inte igen nånting, å
te sist märkte ja' att ja' gick runt omkring ett allekärr. Å
ja kunde se mina egna spår i kärred, men ja kunde inte hitta
rätt.

Å en annan gång va' ja' nere i Fjerhus, å
jag kom frm te Olanders, men ja' kunde då ^{inte} känna igen gården, ja'
tyckte att den skulle ligga vid den andra sidan om vägen. Å ja'
ville gå precis åt fel håll, fastän pågana kom ud å visa mej,
var ja' skulle gå.

(Josef Wennerholm, Holma. 63 år.)

Skogsrå ha många sett förr i tien. De förvilla folk. Ja' har titt blitt förvillad, men en kan ju inte veda va' de har derott på.

(Oved Olsson, N. Rörum, 72 år.)

Min mor talte så titt om, när hon va ude i sköven å hemte kregen, så hörde hon, att de höggs, som när en fäller trä. Å när hon gick dit å skulle se, så sto skövsnuan där å hågg o hågg. Å i ryggen va' hon precis som en bagetru. Å så sto hon där å hågg o hågg, för å locka folk dit å titta på henne.

(Odin Wendel, Holma, 79 år.)

Oppe i Knösen va, nåd som di kalla Knösa-Kitta
En gång kom där en kärring å skulle gå förbi å när hon kom
mitt för, sa' hon nånting om " Knösa - Kitta." Å hon fick en
örfil så hon sömmna bort.

(Nils Persson. N. Rörum, 83 år.)

Skövsnuan å skövsnuemannen, dä ä så' na
som aldrig ha blitt gifta. De leva sen i skövana.
(Nils Persson, N. Rörum, 83 år.)

Skogsrået, de ha många sett förr i tien. De
förvilla folk. Noen han brukte jaga skogsråen, å han skåd, ed
åsse.
(Oved Olsson, N. Rörum, 72 år.)

Jerusalems Skomagare.

Ja, han bar sina lister på ryggen, så
di va mossi'a.

(Cecilia Bergquist, N. Rörum 63 år.)

Gloson.

Ja di sa' , att när hon kommer så
springer hon mellan benen på folk, så hon klyver hela
människan.

(Johannes Kamp, Stenestad, 80 år.)

När en gick julagång skulle en akta
se för gloson så hon inte sprang emellan benen på en, för
då fläckte hon opp hela kroppen. De enda va ' å knusa tenen
, så kom hon inte igenom.

(Otto Widell, Pråstorp, 43 år.)

Jerusalems Skomagare.

Anders Jöns' far på Kamp va' en gång ude
å sköven, så mötte han en, som hade en stor bunta på ryggen
å alittihob va' mosad både buntan å karen. Å när han fråga' an
va han gick äfter, så sa' han, att han gick på Guds nåd å
barmhärtighed te domeda' ble'.

(Nils Svensson, N. Rörum, 75 år.)

Skövsnuan.

Min far å min bror Josef va en gång nere
på Eskeröds kärr å räfste. Men så best de va så sa' min far:
" Na, nu går vi hem, för nu blir de storm å regn." Vaför de
då ?" frågade Josef. - " Jo, kom nu bara," sa' min far, för jag
så skövsnuan precis nyss." - Å när di komm hem ble de då
sånt oväder, så de likna ingenting.

(Cecilia Bergquist, N. Rörum, 63 år.)

En gång när min far kom ner ve ma'ena ve,
Eskeröd. De va mitt på vintern, å där va is ude. Men han så
liaväl hur skovsnuan å skovsuegubben, gick där ude å räfste
hö.

(Cecilia Bergquist N. Rörum, 63 år.)

21.

22.

I folktron finnes en bestämd skillnad mellan
" goanisse och goavetten"

Goanisse är en ond varelse, ofta är det den onde
sjäv, som tar från en och ger åt en annan i vars tjänst han
står. Goavetten åter är välsinelse bringande, goda väsen,
som göra en gott utan att dämed skada andra.

Anmärk. av författaren.

" Goanisse. "

Ja, så di, som var "Goanisse", di ha försvured
se te djävulen ätter döen för att han ska hjälpa dom här i
livet. Men så kommer åsse den onde titt å vill hämta dom,
innan di ä döa.

De va en gång en bonne, som hade två tröskarla.
De va ude på slätten nånstans. Men hur möd di ån fåsk(trös-
kade) om dan, så sjunk de ändå inte nåt i logåled. Så bestäm-
de di, att skulle ligga där en natt å se, va de va för nånting.
Å när de hade legged där lette, så kom där en liden gubbe
traskande, me några strån på axeln å slängde in i lo'gå'led.
Men då kunde inte den ene tiga uden han börja å grina. Men då
sa' den lille gubben: " Åja, grina inte så möd, där ä liaväl
elva trav!"

(Nils Svensson, N. Rörum, 73 år)

"Goanisse-höl."

Ve Brömmeste kyrka där är en höl, som di kalla " Goanissehöl. Där står själva djävulen å prästen har manad 'nom did. De geck te på de vised, att när prästen kom frå Matterö'kyrka å kom ner om backen, så geck ena juled å. Han stanna å satte på't igen, men de geck å igen å när han kom mitt på broen, så geck de å för tredje gången. Men då geck prästen å, å så sa' han: Jaså, de ä på de vised, då ska ja' mana de did, å du ska få stå där te domeda". Å, så feck han de svared:" Ja, då ska din kropp aldrg ruttna."

(Odin Wendel, Holma, 79 år.)

De va en gång en sko'bo, som skulle köra ud på slätten å köba halm. Så mötte han en liden gubbe, som bar på en liden bunta hö, å när han kom mitt för skobo'n släppte han en töss hö. Å skobo'n tyckte väl att han skulle säja te 'nom, för de va ont om hö. Så skreg han: " Där släppte du en töss". - " A de kan du rana (få lov att) ta," Å skobon stanna å skulle ta't, men hur möd han lässte, så så va där liaväl mer. Så han fick ett helt lass, å körde han me, så slapp han å köra ad på slätten den gången.

(Nils Svensson, N. Rörum, 73 år.)

Vätta ljus.

Vättaljus de har ja säl sett många, många gånger. Di ä så pass som ett vanligt julgransljus men nä alldelers klart ljus. Så står di stilla, så en kan komma rätt nära, men då släckas di.

(Christoffer Andreasson, Stenestad,
79 år.)

Goavättar.

De hände se te vårt, när min syster Oliva va liten, å mor lå i sängen på natten å hade sin lilla hos se', Å så vagna hon å kunde inte hitta ungen på nåd vis. Men så te sist hitta di ' na. Hon lå nere ve föderna i sängen å va rent brun om munnen. Där hade hon ~~fattad~~ goavätter.

(Cecilia Bergquist, N. Rörum)

Iyktegubben.

En dräng på Kamp i Färingtofte hade en gång gått opp i en hasselbacke, för att plocka nøder. Hasselbuskarna sto prcis intill en gammal rågång. Han fick då se ett bloss komma faranes längs rågången, å han hörde , hur en lång kedja asa'ätter 'nom på marken. Å han fick minsam bråttom ner å hasselbacken å iväj hem.

(Nils Svensson, N. Rörum)
73 år.

Iyktegubben är i folktron döda lantmätare, som en gång vid jordindelningen genom mutor eller på annat sätt lurats att lägga grenserna fel. Och sedan irrar de omkring efter döden och mäte och mäte med sin rasslande kedja och få aldrig ro.

Anm. Författaren.

27 & 28.

Gastablosset.

Ve ett hemman i Bosarp i Perstorp socken
hade två drängar, som sett gastablossen fara förbi på
kvällarna bestämt att di skulle gå ud å säj nå't till'et.
Då på den tien hade di titt pantoffler å lurad sill te
kvällsmad. På kvällen sto de bægge två ude ve vägen å
när blosst kom farande, skrg den ene:" Vill du ha en syp?"
Å den andre skeg:" Ella du vell häller ha pä å sill."
Men den som frågte, om han velle ha en syp, han fick se
en " Horring" så pass, så han knappt kunde släpa se ing,
men han, som bjöd på pantoffler och sill han fick ingen-
ting.

(Nils Svensson, N. Rörum. 73 år.)

Lantmätarens källing.

En gång när jad kom hem på kvällen sä min
kvenga te me:" Du kan tro ja' ble rädder nyss." Va' ble
du rädd för?" sa ja'-- Jo här utanför fönstert va'de
precis, som om nå'n slängt ner en stor kätting eller ett
kat'juér .- Se vårt hus lå pecis ve en gammal rågång
bara så långt ifrå så ja hade täcke fritt.(Plats att
sätta en stege till taketved läskning.)

(Odin Wendel, Holma, 79 år.)

Blåsset.

De enda ja säl har sett å spöga i hela mii liv
va en gång, när de va' gille te Röhåringens, Där va'
skräddare Lundström förstås, men min bror å ja va inte
bjudna. De va sent på kvällen å vi kom gående på en väj,
som stötte te den, som kom frå Röhårigens. Bäst som vi
gick där, fick vi se ett lyckte tänt komma å följa vägen
å gå liasom ner åt korsvägen, å då sa ja te min bror:
" De ä skräddaren, skynna de nu så ska vi ge ' nom ordent
ligt nere ve vägkorsed." För vi va gammla ovänner. Vi
skynda på, å kom fram ungefär på samma gång som lycktan.
Men precis som vi va inne påt - shott - sa' de å hoppa
tvärs över gär'et å ge' se iväg ner mot ett hus, där
Nördala- Johannes bodde, å sen snodde de runt om de länge
länge. " de skulle vad satan så roligt å ståt här precis
när de hoppa över gärdet," sa' min bror, å precis då va de
de inne på voss igen å sen for de ner i en damm en bit
på väjen å sen snodde de runt om den, så länge ja kunne
se.

(Odin Wendel, Holma. 79 år.)

Draken.

Dragen han flö varenda dad mellan Klevahill
nere i Höör å så slo han ner på Höörs hall här borte i
Röruma skabe (skog). Han så ud som en lysande eldkula.
men han gjorde alldri' nå'n skada.

(Nils Person, N. Rörum, 83 år.

Å så va där nåd, som di kalla "drage" , men
de va visst riktiga djur. Häs va' bå' flyganes å krybanes.
Di fygan'e va nock i alla fall såna här meteorer. Men min
bror Per har säl sett en drage inge i Skärhulta vång.
Han hade liasom röa fjäll på se. Men de va en kryban ' en.

(Oved Olsson, N. Rörum, 72 år.)

Foto av sagesmannen Oved Olsson finnes i
acc. 476.

Mara och marulv.

För dom skulle ha lätt för att föda,
skulle kvengorna krypa igenom födslo hinna på en märr. Å så
sa di att glyttana ble marulvar, när deras mor hade gjort så.

Men så , när nån annan sa te dom:" Du är
en marulv" så slapp dom att gå längre. Men om då han som
var marulv ble arg å sa:" De kan du säl va" eller nåt sånt
så fick den andre gå i hans ställe.

De va'en gång på en gårđ där de visste
att drängen var marulv å de visste att drängen var rysligt
besvärad å et. Så fundera di på att locka en liden glytt
te å säja te 'nom: Du är en marulv:" för på den lille kunde
drängen inte ble arg. Å efteråt sa' drängen, att han va så
gla' för att dom locket den lille å säja te 'nom. För han
slapp å gå som marulv se'n.

Jag minns Skomagare- Jonssons far talte om
att han sad på ett ställe å sydde å sad oppe sent på kvällen
sen di andra lagt se. Å best de va reste se kvengan opp i
sängen, å rev lintyget å se. Sen ge' hon te ett skrig å
sprang ud å komm inte igen på kvällen.

Maran kunde gå igenom di minsta springor,
men hon va tvungen a gå ud genom samma hål, som hon kom
ing genom.

ACC. N:R M. 4 5 6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
34 & 35.

De va två dränga på ett ställe, å maran brukte
ria den ene. Så bestämde di att di skulle täta alla hål.
Men ett enda la' di va' öpped å så gjorde di en plugg, som
passa precis te hålet. Så på natten, när den ene drängen
märkte, att maran var på den andre, för han opp å slo
pluggen i hålet.

Å på moronen sad en grann tös rent naken på en
kista. Hun hade inte kunnad komma ud förstås, för hun skulle
ud genom samma hål, som hun hade kommed ing genom.

(Nils Svensson, N, Rörum. 73 år.)

Ja, maran hon rier ögen å flättar ihop manen
på dom te en enda filt. Maran va gammla fruntimmer, som
inte blet gifta.

(Nils Persson, N. Rörum, 83 år.)

S ägner om Trollen.

Nere i Natthall ve Djupadal va' troll å så gick di alltid fram te Djupadal å köpte mjölk, å så en gång kom där en liden pojke, å han hade ett sånt lided krus mä' se. " De va ett lided krus du har i da" sa moran på ställed.. Å pågen svara: " Åja, fylla de först." Å hon do in så mö'en mjölk hon hade, men de ble inte fullt ändå.

En gång va de en kärring, som kom förbi Natthall åskulle gå frm te Djupadal. Å när hon kom mitför hörde hon nåt' som skreg te 'na;" Hälsa Kitta Plura, att nu ä Plagg dö." De tala kärringen om, när hon kom frm te Djupadal. Å där hade di en katt, osm kommed did å blett där, men han viie alltid ligga inge ve' spisen. Men lide granne ätter, sen käringen hade kommed reste katten se opp å skreg, å velle gå ud. Å sen kom han aldrig tebage.

(Nils Svennson, N. Rörum. 73 år.)

De va på Hodala eller nå'n annan stans, jag minns inte riktigt var, som pigorna tyckte, att där gick så mö'ed mad åt. Tätt intill nånstans lå en hall å där bodde trollen. En gång va' de ett par dränga' ude i sköven nära hallen, när klockan ringde te middag på herregården. Å då ble där ett faseligt liv där oppe ve hallen, "Var å min boehatt, va å min boehatt,- va å min hatt - var är min hatt?" skreg trollen runt omkring. Å den ene a drängama börja åsse å springa runt omkring å skriga: "Var ä min bxoehatt, var å min bxoehatt?" Då kom där en å pysslinga'na ud å räckte 'nom en hatt å sa': "Du får ta farsfars hatt!" Å när han to den på se, så' han alla trollen , som sprang opp mot herregården, allt va' de orkade. Å när drängen kom hem, fick han se, att där sad ett troll mellan var å e å slev i sej allt va de orka. Så inte va'de konstigt, att inte maden ville räcka te.

(Johanna Kamp, Stenestad, 80 år.)

ACC. N:R **M.** 4 5 6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En gammal kvarleva från den tid då folk ännu räknade med trollen i det dagliga livet har jag funnit nere i ett torp nuv. Sönnarp, som förr hetat Sönerup, tillhörande Kalarps gård. En gammal bestämmelse lyder, att från torpet skall årligen lämnas 1 pund smör, som ersättning att prästen i församlingen en gång hjälpt dess inbyggare att bli av med pysslingarna, som bodde inne i det närliggande Trollebyer och härjade i bygden. En fjärdedel av denna tribut utgör enligt ägarens utsago ännu med omkr. 20 kr. Sönnarps kyrka.

i 39 & 40.

ACC. N:R M. 4 5 6

L i t D.

Utdrag ur 1569 års Landebok.

=====

öfver Kirehirmis, Prästernis och Kockernis,
Grunde och Eijedomer uti Christianstads Län.

Wästra Göinge Härad
Tjärnarps socken.

Bona Eccllesia.

Item gifves aarligent till kirken af ett torp
deder Lönnerup och bruges till Rackerupsgaard,
1 pund smör.

Rätteligen vara Extrherat, intygas Christianstads
Lands Contor den

I Sundegårds

Med Originals utdraget lika ludande intygas

(Otto Widell, Prästorp, 43år)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40 & 41.

Borthyte av barn.

Borte ve Wedema hall hade trollen kommed ing i en gård å tad en glytt. Å sen komm di te gården tre gånger, å var gång hade de mä se tre glytta, som va precis liadana. Å så va' där nän, som hade sagt, att om di kunde skaffa de lenty'ed hon hade haft på, när hon döptes å kasta de ätter' na, skulle di få igem den rätta. Men de kunde di ju inte. Men så den tredje gången, när Trollen va i gården å visa se, så vände en a glyttana se om, när di va i dörren, å jämmra se. Så trodde di ju, att de va'den, men di kunde ju inte göra nåd.

Sen va där folk. som hade sett ' na när hon sto' utanför hallen å borsta kläder, men så snart de sa nåd te'na sprant hon ing.

(Nils Svensson, N. Rörum, 73 år.)

L j u n b y h o r n .

De va en fest som trollen hade ve jul
äller när de va, å så va' där en dräng, som re did för å
ta deras horn. Å så kom di ud å bjöd ' nom på nå't i hornet.
Han hällder ud 'ed på marken, men en droppe kom på hästen,
å där gick både to å sking å. Sen när han re hemåd, vet ja
inte, om där va' nå'n mäniska som di hade ta'd, men där va
nå'n som skreg te 'nom," : Ri inte åt vägen den hårda
Utan åt åkern den årda.

För så hade inte trollen makt å springa tvärs över fårorna
utan di måtte springa omkring. Om han sen bara blest hos
hästen om natten, så hade di inte ha't magt å göra nå't
ve 'nom, men så när han skulle gå ing, så kom di över 'nom
å rev ihjäl 'nom.

Sen va di där å velle ha tebaga horned
å sa' att om di inte fick'et så skulle gården bränna tre
gånger å de tror ja' den gjorde åsse.

Där oppe ve Vedema behövde di bara gå
bort te hallen å säja te trollen. om di ville hugga den å
den agern, så om di sen gick ud på natten, så kunde di få
höra, hur de klinga i agern, när di hågge. För på den ti'n
hade di ju inte lia utan nåd som di kalla " segla! Så ville
alltid trollen ha betalt ätter lannads se.

Kloka gubbar och gummor.

Här va' en gubbe i Rörum, som hette Liliedal, han kunde stämma eldsvåda. Di sa, att där han gick frm över husen, där kunne de inte bränna längre.

(Nils Persson, n. Rörum, 83år.)

Bot mot kärlek.

Jag mings en gammal gumma, som bodde hemma hos min mor. Hennes påg hade en fästemö, som kärringen inte tyckte om, å hon ville att pågem skulle göra slut mä'na. Men de brydde han se inte om, å då gick kärringen te en gammal gubbe "Kloge - Jens" oppe i Sandåkra, å han sa då, att hon skulle försöka få ftt på en bid å sin pågs skjorta, å komma opp mä, så skulle han sen bota'n. Käringen hade en bror, som skaffa en bid å pågens skjorta, när han lå' hos'nom en natt, å så for di opp te Kloge - Jens. Han sa då te kärringen, att hon skulle leda opp två trä, som sto så nära varandra, att di gne' opp te varandra. Å barken mellan di träna skulle hon skrapa lett å lägga i mäden te pågen. Å liasomträna gne opp te varandra så skulle han å hans fästemö gnia trötta på varandra och pågens kärleksjuga skulle gå över. Han fick sin bark i nå'ra stenkagor, en gång han va hemma hos sin mor, men "hondan" hjälpte de inte. Han hålt se liaväl te sin Johanna.

Nördala - Johannes de va en, som kunde möd å han
hade svartkonstbog å sån't där.

En gång va' de ett stort gille nere i Klaröd, som
vi ungdoma' hade lagt ihob te. Å så när de te' udad nädden
å vi ble lette fulla, så släckte vi lamporna på lo'en, där
vi dansa, å sen börja vi slås, å vi slogs så de va blo' på
hela lo'en. Men så spela Nördala "Johannes. Han va så
ryseligt duktig te att spela. Men når de börja å slåss på lo'
lo'en så sad han inge i stu'an å drack. Men där va' i alla
fall nå'n som sprant in te 'nom å sa'" Nu får du ud Johann
annars slår de ihjäl varandra. Så förr i världen sto de
alltid ett järnställ på ungnen, å där sto allti' en del
stickor te å lysa se' me i det. Å gubben högg se en sticka
å se'n va han å fick fatt i en näve salt å sprang ud på
lo'en. Där tände han stickorna å sen svängde han näven
mä salt tre gångor mot illen, å sen va' där ingen som
kunde säja ett ord. Där ble precis töst. Å så sa' han: "Nu
ska ni"veda hud" påga å låta bli å slåss, annars ska jag
lära jär å låta bli. Å om ni vill så ska' ja' spela så
borð å bänka ska hoppa, å ni ska dansa änna ud i Finjö
sjö.

Ja spela kunde han, å sen kunde han ett spel som
di kalla älvaspel, å när di spela de kam ingen kan sluta,
när han har börjad, förrenn nä'n skära stängarna å mä en kniv

för då ä de slut.

Nördala Johannes hade en bror, som vi kalla Nördala - Jensen å han geck längre än Johannes, för Johannes velle inte sen han ble gammclare. En gång hade där vad tju'a te Nils Jönsson i Matteröd, å tad en hel del. Å Nils - Jönsson geck te Nördala / Jensen å velle ha 'nom te å tala om, vem de va, som hade ståled. Men han velle inte gärna. Men så när han hade vad hos 'nom tre gånga, så sa han: " Ja, ja ska gå mä de' å ja ska tala om, vem som ä tju'ven men inte mer." Så geck de hem te Nils Jöns, å när de hade vad där letta gran' sa' Jens, " Ja, nu kan du gå å lägga de, å klockan tol' knackar de på dörren å de kan hända de slår hårt, Å då ska du gå å öppna, å där ska' tju'en stå i bara skjortan." Sen gick gubben hem å de ble precis som han hade sagt. Å de va' den, som Nils Jöneson hade sättert.

(Odin ÅWendel, Holma. 79 år.)

Sjukdomar och deras botande.

En mycket vanlig föreställning är man kan komma ve sjukdomar, att onda människor skicka sjukdomar på sina ovänner.

Lappeskåd.

Lappeskåd, de ä lapplänningar, som skicka ud dålighed. De va en paug en gång, som fick i tåen, å där dro de ud en riktig " blånasudd,"

När en har fått lappeskåd ska en ladda bössan mä nie sorters trä å skjuda bort ä mä.

(Odin Wendel, Holma. 79 år.)

När ko'enna bli sjuka, så hadē di solskåd, å å då skulle en reva en mässingstång, å gi dom de, så hjälpte de.

(Nils Persson. N. Rörum, 83 år.)

Mesommarattan, skall en gå å sammla dagg på gravste-
narna, som di använda te å bota sjuga mä.

(Nils Persson, N. Rörum. 83 år.)

När en hade vårtor skulle en knuda knudor på en tråd å
lägga den under en sten. En skulle knyda lia många knuder
som en hede vårtor. Å allt ätter som tråden ruttna opp
skulle vårtorna gå bort.

(Nis Persson. N. Rörum. 83 år.)

En kunde åsse tvätta nåvarna i månskened å säja
en ramsa, men den minns ja' inte.

Messommarattan ska en gå ud å plocka sju sorters
blommor, å dom ska en se'n ha te å böga sjuga mä. Å så ska
en se'n helst lett krud å dyvelsträck ibland. Di brukte
lägga en plåt mä' glöder på, å på den la' di blommorna å
de andra, Se'n skulle en då å strede över de mä ett lagen
över se.

(Nils Persson, N. Rörum, 83 år.)

Jag minds en gammal käring i fattighused, som di kalla' Fyrskan, å hon kunde bota sjuga. Jag va' bara liden på den tien. Jag minns liaväl, när en på gården, där jag tjente, hade gulsort å hon sökte Fyrskan. Hon to' då en trå å mätte den sjuga först på nacken neråt å sen över arma'na. Sen snodde hon ihop tråen i en rund slynga å spotta igenom den, å sen fick den sjuga spotta igenom den tråen på hint hållede å så la' hon trå'en i näven å hällde va'nn i göpen, å så fick den sjuga dricka å näven genom hö'slyngan.

Å jag mings, när di hade "etter" i fingrarna gick di te' Fycktan, å så bet hon i dom för att de skulle hjälpa, å om di hade bölder, så gaba hon över dom.

(Cecilia Persson, N. Rörum 81 år.)

Botande med svavelstickor.

Min kvenga, de va, lusti't för hon hade så rysligt
lätt för att komma ve' Allting. Å em kväll när hon hade
stått ute på gården, kom hon ing å så sa' hon: "Nu tror
ja, ja har kommed ve' nåd igen. § men sen när hon hade lagt
se' to' hon svavelstickor å tände, å så förde hon dom
runt om se tre gångor, först på de ene hållede å sen på
de andra. Å på moronen va hon lia kry. Å jag mings de
många gånger de vised, men bara hon kom ihu å stryga
steckor mä desamma, så geck de om te's om mo'ronen.

(Odin W endel) Holma. 79 år.)

55,56.

Min bror hade så'na där anfall ibland, när han va' liden. Å di försökte på alla vis å få de botad. Di visste möd väl hur han hade bli't så'n. För min farbror han va' letta konstig å ibland måtta di ha tvångströja på 'nom. Å en gång, när far va' borta hade han stått utanför fönstret å va'd rent galen å talat om å blanda blod å så'nt där. Å då ble min mor så rädd, å hon va med den lille då.

Men så to di ppp te Nördala-Jensen å sa' hur de va' Å han talta om precis hur där såg ut, att där va en trä-gård intill fönstret, där han sto' å å nød anned. Å han lova å bota 'nom om di kunne skaffa letta blo' frå fabror. Å min bror reste ing te Malmö, för min fabror va' där då, å han va' ve' sitt fulla förstånd igen. Å fabror skarše' i fingred, så han feck letta blo' å skulle han ha letta hår å ta ing. Å se'n rörde Kloge/Hans ihob nånting, som han feck. Å etter den dan kännde de alldrig, att han feck nåt anfall.

(Josef Wennerholm, Holma. 65 år.)

/Att se i framtiden.

Midsommarnatten skulle en plocka nio sorters blommor å lägga under huvudet, så skulle den, som en skulle gifta se ma komma te en i drömmen.

Lucia natten, skulle en gå ner i en mörk källare å äta en hel sill å börja på huvudet och äta alltihopa å sen, när en ble törstig, skulle den tös, som en kom te å gifta se mä, komma mä vatten.

(Cecilia Berquist, N. Rörum.)

Kärleksört. Förr i tien va inte bjelkarna klädda å så to' pigorma kärleksurtor å satte i springorna två stycken tätt ihob. Om di då växte mod varandra, så skulle di få den di tyckte om, men om di växte från varandra ble de ingenting.

(Nils Perssonn. Rörum. 83 år.)

Om en gick i kyrkan en viss da' kunde en få se vilka, som va' häxor. Di hade bytter på hu^{ed}derna.

(Nils Persson, N. Rörum. 83 år)

57 & 58

Dåligt möte.

Om en mötte en kärring betydde de otur, men om en katt kom på väjen, va' de tur bara han inte sprang tvärs över den, men om en höna flö' på vagnen, så va' de rent galed.

(Nils Persson. N. Rörum. 83 år)

Om vädret.

Om de va' röa möd, när solen gick under, så ble de' storm, å om de va' liten ögård, kring månen, så ble de lite, å om där va' stor ögård, så ble de möd regn.

(Nils Persson, N. Rörum, 83 år)

Såna, som di ville ha kal'ana såna skulle di skala käppar å läggz i van, där koena drack, å när di va te' häst skulle di slå en spann vann i ännen på hästen. Föled ble alltid sånt, som de öged va' te färgen, som märren först såg, sen hon va betäckt.

(Nils Persson. N. Rörum. 83 år)

När en bytte kreg, fick en inte bytta isterkreg (svin o.s.v.) må tal'kreg (kor t.ex.) för då ble de inte nåd te nåd me di kregen. (Nils Persson, N. Rörum, 83 år.)

När en skulle aga ing hö'ed förr i världen, körde
en alltid te' loen å välte lassed där, sen bars hö'et ing.
Men när en skulle göra rent, fick en aldrig räfsa över
lo'skammelen. (Axel Persson, N. Rörum. 63 år.)

När en va te tjurs mä en ko, skulle en alltid slå
tre tag på lännén å säj: " Söcken te' te' en stor grann
kvi'ekal."

Å så ska en vända märrens ho'ed åt ett visst håll
för å få en "följa", men jag kan inte mings vecked.

(Odin Wendel, Holma. 79 år.)

När en köpte en ko, de ved jag di brukte alltid på min tid. då skulle alltid dörrarna stå öppna te mansed, när en kom mä koen en skulle alltid le' förbi dörrarna åner i vången å la' koen gå runt om en tua tre gånger å sen skulle en le' hem å öppna den översta å köksdörrarna så koen kunde se, hur de brann på spisen en stor grann "ill" Å sen skulle hon ud i fäkhused, å där skulle de ligga en stor r
mä fö (foder) i , å de skulle hon ha å eda.

Jag har hört att de skulle inte va' bra å byta
klövakreg.

(Nils Svensson, N. Rörum, 75 år)

En skulle alldrig köba kreg på knudeköb + för då
lyckas de inte mä kregen.

(Nils Svensson, N. Rörum. 73 år)

+ Knudeköb kallas det då man betala vad säljaren
väll ha utan att ~~förståt~~= pruta något av på priset.

ACC. N:R **M.** 4 5 6.

S å d d.

Var gång mim far vat ude å sätt vände han
opp å ner på "ååalobel" å la' ett par nipor jo' ovanpå.
Så skulle de ligga över natten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

63 & 64.